

**АКТИВ УДИРДЛАГЫН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛД
ХИЙСЭН ЗАРДЛЫН ТООЦООНЫ ТАЙЛАН**

2019 он

АКТИВЫН УДИРДЛАГЫН ТУХАЙ

ХУУЛИЙН ТӨСӨЛД ХИЙСЭН ЗАРДЛЫН ТООЦООНЫ ТАЙЛАН

Актив удирдлагын тухай хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлыг Монгол Улсын Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 4 дүгээр хавсралтаар батлагдсан Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоо хийх аргачлал /цаашид “аргачлал” гэх/-ын дагуу тооцлоо.

Уг аргачлалын 1.5 дахь хэсэгт заасан журмын дагуу зардлыг төрийн байгууллагын зардал, хуулийн этгээдийн зардал, иргэнд үүсэх зардал гэсэн гурван төрлөөр тооцдог болно.

Актив удирдлагын тухай хуулийн төслийн тухайд төрийн байгууллага болон төрөөс бусад хөрөнгө оруулагч (хуулийн этгээд)-д зардал үүсгэхээр зохицуулсан тул эдгээр субъектэд үүсэх зардлыг тооцоолон гаргав.

Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлыг тооцоход дор дурдсан нийтлэг зарчмыг баримтлан ажиллалаа.

- Төрийн байгууллага, төрөөс бусад хөрөнгө оруулагчийн гүйцэтгэх үүргийг оновчтой тодорхойлох;
- Үүрэг гүйцэтгэхэд зарцуулах хугацааг тогтооход бодитой хандах;
- Аргачлалд заасан тооцоо хийх үе шатыг баримтлах.

Энэхүү тооцоонд тусгагдсан зардал нь актив удирдлагын компанийг үүсгэн байгуулах, чанаргүй активыг шийдвэрлэхтэй холбогдон гарах зардал болно.

Актив удирдлагын компанийг үүсгэн байгуулах, чанаргүй активыг шийдвэрлэхтэй холбогдон төрийн байгууллагад үүсэн бий болох зардал

Актив удирдлагын компанийг үүсгэн байгуулах, чанаргүй активыг шийдвэрлэхтэй холбогдон төрийн байгууллага /улсын төсөв/-д үүсэх зардлыг тухайн үйл ажиллагааг явуулахад шаардагдах хүний нөөцийн хэрэгцээг тодорхойлсны үндсэн дээр нэг албан хаагчид шаардагдах зардлаар үржүүлэн тооцох замаар дараахь үе шаттайгаар гаргалаа. Үүнд:

1. Хуулийн төсөлд тусгагдсан төрийн байгууллагын гүйцэтгэх үүрэг буюу үйл ажиллагааг тодорхойлох;
2. Үйл ажиллагааг гүйцэтгэх хугацааг тодорхойлсны үндсэн дээр шаардлагатай хүний нөөцийг хэрэгцээг тогтоох;
3. Хүний нөөцтэй холбоотой гарах зардлыг урьдчилан тооцох;
4. Бусад зардал, материаллаг зардлыг нэгтгэн тооцох;
5. Хувилбарыг нягтлах.

Нэгдүгээр үе шатны хүрээнд: Актив удирдлагын тухай хуулийн төсөлд Актив удирдлагын компанийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн 20 хувийг төрөөс бүрдүүлэхээр заасан бөгөөд тус хуулийн төсөлд тусгагдсан төрийн байгууллага /санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага/-ын гүйцэтгэх үүрэг буюу үйл ажиллагааг энд түүвэрлэн тодорхойлов.

Хуулийн төсөлд тусгагдсаны дагуу төрийн байгууллага /санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага/ нь Актив удирдлагын компанийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн 20 хувийг бүрдүүлэхээс гадна тус компанийн үйл ажиллагаатай холбоотойгоор дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхээр байна. Үүнд:

1. Актив удирдлагын компани байгуулах зөвшөөрөл олгох шийдвэр гаргах,
2. Актив удирдлагын үйл ажиллагаанд холбогдох журам батлах.

Хоёрдугаар үе шатны хүрээнд: Үүрэг буюу үйл ажиллагааг гүйцэтгэх хүний нөөцийг дараах байдлаар тодорхойллоо.

1. Үйл ажиллагаа бүрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээнд задлан түүнд зарцуулах хугацааг тодорхойлов.
2. Тохиолдлын тоо буюу уг арга хэмжээг нэг жилд хэдэн удаа хийгддэг талаарх тоог гаргахдаа тухайн байгууллагын хувьд жилд нэг удаа хийгдэнэ гэж үзсэн.
3. Ийнхүү үйл ажиллагаа тус бүрт зарцуулах хугацааг нэгтгэн шаардагдах нийт ажлын цагийг гаргаж уг ажлын цагт ажиллах хүний нөөцийн хэрэгцээг гаргалаа.

Хуулийн төсөлд тусгагдсан Актив удирдлагын компани байгуулж, чанаргүй активыг шийдвэрлэх харилцаа нь салбарын хэмжээнд шинээр бий болж байгаа харилцаа тул үйл ажиллагаа тус бүрт зарцуулах хугацааг тооцохдоо өмнө шинээр төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд байгуулах шийдвэр гаргасан болон тэдгээрт холбогдох журам баталсан туршлагыг судалж, эдгээр үйл ажиллагааг хэрэгжүүлсэн хугацаан дээр үндэслэн гүйцэтгэх хугацааг тодорхойлон тооцлоо.

Ийнхүү гаргасан нийт шаардагдах ажлын цагийг Хөдөлмөрийн тухай хуульд заасан ажиллах цагийн горимтой буюу нэг өдөрт 8 цаг ажиллах цагтай харьцуулж уг ажлыг гүйцэтгэх шаардлагатай хүний нөөцийн хэрэгцээг тодорхойлсон болно.

Төрийн байгууллага	Хэрэгжүүлэх чиг үүрэг	Хийгдэх ажиллагаа	Зарцуулах хугацаа
Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Актив удирдлагын тухай хуулийн төслийн 4.3 дахь хэсэг	Актив удирдлагын компани байгуулах зөвшөөрөл олгох шийдвэрийн төсөл бэлтгэх	1440 минут
		Шийдвэрийн төслийг танилцуулах	480 минут
		Шийдвэрийн төслийг хянуулах	240 минут

		Шийдвэр гаргах	60 минут
Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Актив удирдлагын тухай хуулийн төслийн 30.2 дахь хэсэг	Актив удирдлагын үйл ажиллагаанд холбогдох журмын төсөл боловсруулах	1440 минут
		Журмын төсөлд санал авах	480 минут
		Журмын төслийг батлах	960 минут
Нийт хугацаа 5100 минут			

Одоогоор Актив удирдлагын компани байгуулах зөвшөөрөл олгох шийдвэр гаргах, тус компанийн үйл ажиллагаанд холбогдох журам батлахтай холбоотойгоор 5100 цагийн ачаалал үүсч байгаа бөгөөд Монгол Улсын Засгийн газрын 2014 оны 10 дугаар сарын 11-ний өдрийн 332 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Төрийн албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн сүлжээ”-ний дундаж буюу ТЗ-7-ийн 3 дугаар шатлалд харгалзах цалингийн хэмжээ буюу 663,720 төгрөгөөр тооцож үзвэл тухайн ажлыг хийж гүйцэтгэхэд 0.5 хүн шаардлагатай гэсэн тооцоолол гаргалаа. Тус үүргийг хариуцах төрийн байгууллага буюу санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага одоо байгаа бүтцээр дээр дурдсан үүргийг хэрэгжүүлэх боломжтой гэж үзэж байна.

Гуравдугаар үе шатны хүрээнд: Зардлын тооцоог хүний нөөцийн, материаллаг, бусад гэсэн зардлын бүрэлдэхүүн хэсэгт хувааж, тэдгээрийн нийлбэрийг гаргасны үндсэн дээр тодорхойлно.

Дээр дурдсанчлан тус ажлыг гүйцэтгэхэд шаардлагатай хүний нөөцийг одоо ажиллаж байгаа нөөцөөр гүйцэтгэх боломжтой гэж үзсэн бөгөөд энэ тооцооллын дагуу орон тоо нэмэгдэх тохиолдолд 0.5 хүний дундаж цалин хөлсийг 663,720 төгрөгөөр тооцвол, жилд 3.98 сая төгрөгийн цалингийн зардал гарна. Бусад нэмэгдэл, урамшуулал хууль тогтоомжийн дагуу зохицуулагдах тул уг ажлыг төрийн байгууллага хариуцан гүйцэтгэхэд шаардлагатай хүний нөөцийн хэрэгцээг гаргаснаар тооцоолол дууслаа.

Дөрөвдүгээр үе шатны хүрээнд: Энд нийт дүнг тооцоолох бөгөөд хүний нөөцийн зардал, материаллаг зардал, бусад зардлын нийлбэрээр нийт зардлыг тооцон гаргана.

Хуулийн төслийн 23.2 дахь хэсэгт “Актив удирдлагын компанийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн 20 хувийг төрөөс бүрдүүлнэ” гэж заасан. Иймд Актив удирдлагын компани байгуулах, активыг шийдвэрлэхтэй холбоотой зардлын 20 хувийг төрөөс, 80 хувийг хувийн хөрөнгө оруулалтаар бүрдүүлнэ.

Энд Актив удирдлагын компанийг байгуулж, чанаргүй активыг шийдвэрлэхэд шаардагдах нийт зардлыг тооцлоо.

АУК байгуулах, чанаргүй зээлийг шийдвэрлэх зардал

Актив удирдлагын компани үр дүнтэй үйл ажиллагаа явуулахын тулд банкны салбараас чанаргүй активыг шилжүүлэн авах хангалттай хөрөнгөтэй байх шаардлагатай. Иймд Актив удирдлагын компанийг үүсгэн байгуулж, чанаргүй активыг худалдан авахад шаардагдах эх үүсвэрийн хэмжээг дараах нөхцөл, хувилбараар гүйцэтгэлээ.

- Чанаргүй зээлийн хэмжээ 2018 оны 4 дүгээр сарын байдлаар 1.06 тэрбум төгрөг байгаагаас 50-иас 90 хувийг худалдаж авах (5 хувилбар),
- Зээл худалдаж авахдаа дунджаар 50-иас 70 хувиар хямдруулах (3 хувилбар),

Дээрх хувилбаруудад харгалзах зардлыг тооцож дараах хүснэгтэд тусгалаа.

Чанаргүй зээл=1,060 тэрбум.төг NPL ratio=7.4%		Худалдан авах зээлийн хувь				
		50%	60%	70%	80%	90%
Худалдагдах зээл		530	636	742	848	954
NPL ratio after sale		3.7%	3.0%	2.2%	1.5%	0.7%
Гарах зардал (тэр.төг)						
Дундаж хямдруулалтын хувь	50%	265	318	371	424	477
	60%	212	254	297	339	382
	70%	159	191	223	254	286

Дээрх хүснэгтээс харахад чанаргүй зээлийн 50 хувийг дунджаар 70 хувиар хямдруулахад хамгийн бага буюу 159 тэрбум төгрөгийн, чанаргүй зээлийн 90 хувийг 50 хувиар хямдруулахад хамгийн их буюу 477 тэрбум төгрөгийн зардал тус тус гарахаар байна. Актив удирдлагын компани нь банкны системийн бүх чанаргүй зээлийг худалдан авч шийдвэрлэх боломжгүй. Тухайлбал, зээлдэгч нь алга болсон, барьцаа хөрөнгөгүй, бичиг баримтын зөрчилтэй, олон жилийн өмнө муу ангилалд шилжсэн зэрэг төлөгдөх найдваргүй зээлүүдийг банкуудад үлдээх нь зүйтэй. Мөн одоогоор чанаргүй ангилалд байгаа боловч цаашид төлөгдөх магадлал өндөр зээлүүдийг Актив удирдлагын компани худалдан авахгүй байх нь оновчтой гэж үзэж байна. Харин чанаргүй зээлийн 50 орчим хувийг худалдан авахад системд үлдэх чанаргүй зээл нийт зээлийн 4 хувийг эзлэж байгаа тул энэ арга хэмжээ үр дүн багатай гэж үзэж байна. Иймд банкны системийн чанаргүй зээлийн 60-80 хувийг дунджаар 50-70 хувиар хямдруулан худалдан авахад ойролцоогоор 200-350 тэрбум төгрөгийн эх үүсвэр шаардлагатай байна. Энэхүү зардлыг дараах хувилбараар санхүүжүүлэхээр тооцсон болно.

- Нийт зардлын 20 хувийг Төрөөс,
- Үлдэх 80 хувийг хувийн хөрөнгө оруулалтаар;

Дээрх нөхцөл, хувилбарын дагуу Актив удирдлагын компани байгуулж, чанаргүй зээлийг худалдан авахад шаардагдах санхүүжилтийг тооцоог дараах хүснэгтэд харуулав.

	Нийт зардал (Тэр.төг)			
	200	250	300	350
Төрөөс (20%)	40	50	60	70
Хувийн хөрөнгө оруулалтаас (80%)	160	200	240	280

Дээрх тооцооллын дагуу Актив удирдлагын компанийг байгуулж, банкны системийн чанаргүй зээлийн 60-80 хувийг дунджаар 50-70 хувиар хямдруулан худалдан авахад төрөөс 40-70 тэрбум төгрөгийн зардал гарахаар байна. Актив удирдлагын компаний үйл ажиллагаатай холбоотой хүний нөөцийн зардлыг дээр дурдсан бөгөөд тус чиг үүргийг төрийн байгууллага одоогийн бүтцээр гүйцэтгэх боломжтой гэж үзсэн тул төрд Актив удирдлагын компани байгуулах, чанаргүй зээлийг зээлийг шийдвэрлэхтэй холбоотой зардал үүснэ гэж үзлээ.

Тавдугаар үе шатны хүрээнд: Хувилбарыг нягтлан хялбарчлах боломжийг шалгаж, үр дүнг танилцуулах ажлыг энэхүү үе шатанд хийж гүйцэтгэнэ. Төрийн байгууллагын зардлыг багасгах боломж бий эсэх, зохицуулалтын өөр хувилбар байгаа эсэх, ачаалал бууруулах боломжтой эсэхийг тогтоохыг зорилоо.

Хуулийн төсөлд төрд үүсгэхээр заасан зардал нь үүсч байгаа асуудлыг шийдвэрлэхэд ач холбогдолтой, үр өгөөжтэй эсэхийг чанаргүй зээлийн өсөлт, түүний нөлөөг Актив удирдлагын компанийг байгуулах, чанаргүй зээлийг шийдвэрлэхэд төрөөс гарах зардалтай харьцуулах байдлаар энд дүгнэлээ.

Чанаргүй зээлийн өсөлт, түүний нөлөө

Манай орны банкны системд хуримтлагдсан чанаргүй зээлийн үлдэгдэл 2018 оны 4 дугаар сард системийн нийт зээлийн 7.4 хувь буюу 1.06 их наяд төгрөгт хүрлээ. Зээлдэгчийн төлбөрийн чадвараас шалтгаалан хугацаа сунгасан болон өнөөдөр хугацаа хэтэрч буй зээлээс шалтгаалан чанаргүй зээл цаашид буурах төлөвгүй байна.

Чанаргүй зээл нэмэгдэж, эрсдэл даах чадвар сулрахад банк зээл олголтоо хумьж, эрсдэл өндөртэй салбарт нэмэлт санхүүжилт олгохоос зайлсхийдэг. Манай орны банкны салбарт энэ хандлага мөн ажиглагдаж байгаа бөгөөд 2010 оны эцэст зээл банкны активын 66 хувийг бүрдүүлж байсан бол өнгөрсөн оны эцэст 46 хувьд хүрч 20 нэгжээр буурлаа. Хэрэв зөвхөн эрсдэл даах чадварын хүндрэлд орох 4 банк зээлийн эрсдэлээ бууруулах арга хэмжээ авахад цаашид эдийн засаг дахь зээлийн хэмжээ 3.6 их наяд төгрөгөөр буурах буюу одоогийн түвшнөөс 30 орчим хувиар агшихаар байна.

2016 онд эдийн засгийн голлох салбарууд болох уул уурхай, барилга, боловсруулах үйлдвэрлэл, худалдааны салбарын зээлийн нийт зээлд эзлэх хувь 6 нэгжээр буурч 40 хувьд хүрсэн бол эсрэгээрээ хэрэглээ, үндсэн хөрөнгө санхүүжүүлэх зорилготой иргэдийн зээлийн хувь 4 нэгжээр нэмэгдэн 46 хувьд хүрлээ. Ирээдүйд баялаг бүтээх, хөрөнгө оруулалтын зориулалтай бодит секторын зээл хумигдаж буй үндсэн шалтгаан нь аж ахуйн нэгжид олгосон зээлийн эрсдэл нь иргэдийн зээлийн эрсдэлээс харьцангуй өндөр байгаатай холбоотой. Тодруулбал, 2017 оны эцэст аж ахуйн нэгжийн зээлийн 11.4 хувь, иргэдийн зээлийн 3.1 хувь нь тус тус чанаргүй ангилалд байна.

Чанаргүй зээл өсч, бодит секторын зээл буурахад эдийн засгийн голлох үзүүлэлтүүд огцом буурдаг болох нь олон улсын туршлагаар батлагдсан. Жишээлбэл, Төв болон Зүүн

Европын орнуудын (*Central, Eastern, South-Eastern*) 1998-2011 оны¹ нөхцөлд байдалд хийсэн судалгаа, Нефть олборлогч орнуудын (*Gulf Cooperation Council*) 1995-2008 оны² эдийн засгийн хөгжилд хийсэн дүгнэлт, хөгжиж буй орнуудын (*Emerging market*) 1966-2010 онуудын туршлага³ зэргээс харахад чанаргүй зээлийн өсөлт нь санхүүгийн зуучлалыг зогсонги байдал оруулж, эдийн засгийн идэвхижилтийг сулруулан, бодит секторын өсөлтийг хязгаарлаж, ажилгүйдлийг нэмэгдүүлэх нөлөөтэйг тогтоосон байна. Өөрөөр хэлбэл, чанаргүй зээлийн өсөлт нь зах зээлийн бүтэц, онцлог, газар зүйн байршлаас үл хамааран улс орны эдийн засгийн хөгжлийг сулруулах нөлөөтэй болно.

Мөн Зүүн өмнөд азийн орнуудын туршлагаас⁴ судалгаагаар санхүүгийн салбарын чанаргүй зээлийн харьцаа 1 нэгжээр нэмэгдэхэд Дотоодын нийт бүтээгдэхүүний өсөлт 12 сарын дараа 0.2 нэгжээр буурч байгаа тогтоогджээ. Хэрэв чанаргүй зээлийн хувь 2018 оны эцэст өссөөр байх тохиолдолд Монгол Улсын эдийн засагт 2018 оны эцэст өсөлт ажиглагдахгүй байж болзошгүй байна. Мөн, Мексик Улсын 2000-2010 онуудын дотоод нийт бүтээгдэхүүний өсөлтөөр илэрхийлэгдэх хөгжлийн 70 орчим хувийг зээл олголтоор тайлбарлаж болохоор байсан байна⁵. Өөрөөр хэлбэл, хөрөнгийн зах зээл сул хөгжсөн орнуудын эдийн засагт зээл олголт хамгийн чухал үзүүлэлт болж байна.

Товч дүгнэхэд чанаргүй зээл нэмэгдэх нь зээл олголтыг бууруулж хямралыг улам гүнзгийрүүлэх бөгөөд эргээд зээлийн чанарыг нэмж муутгах хандлагатай (*vicious cycle*) болно. Энэ нь төсөв, мөнгөний хатуу бодлого баримталж буй өнөөдрийн нөхцөлд эдийн засгийн сэргэлтийг удаашруулах, ажилгүйдлийг нэмэгдүүлэх, халамжийн зардлыг өсгөх нөлөөтэй. Мөн татварын орлогыг бууруулж, өрийн тэнцвэрт байдалд хүрэх зорилтыг хэрэгжүүлэхэд томоохон саад учруулна.

Мөн чанаргүй зээлийн өсөлт нэмэгдэх нь банкны төлбөрийн чадварт сөргөөр нөлөөлөх бөгөөд чанаргүй зээлийн өсөлт, эдийн засгийн сэргэлтийн удаашралтай холбоотойгоор банк дампуурах, татан буугдах тохиолдолд төрөөс харилцагч, хадгаламж эзэмшигчийн мөнгөн хөрөнгийг эргүүлэн олгоход зориулж их хэмжээний зардал гарч болзошгүй. Сүүлийн жишээ дурдахад Анод, Хадгаламж, Зоос банкны харилцах, хадгаламж эзэмшигчдийн мөнгөн хөрөнгийг эргүүлэн олгоход зориулж төрөөс /дийлэнх хэсэг нь Монголбанкнаас/ нийт 482 орчим тэрбум төгрөгийн санхүүжилт олгосон байдаг. Өөрөөр хэлбэл 1 банк төлбөрийн чадваргүй болох тохиолдолд төрөөс дунджаар 160 орчим тэрбум төгрөгийн зардлыг тухайн үед гаргасан байна. Цаашид гарч болзошгүй эдгээр зардлыг хуулийн төсөлд заасан Актив удирдлагын компани байгуулж, чанаргүй зээлийг шийдвэрлэх замаар шийдвэрлэх нь төрд үүсч болох их хэмжээний алдагдал, зардал үүсэх эрсдлээс сэргийлэх ач холбогдолтой гэж үзэж байна.

¹ Nonperforming loans in CESEE: Determinants and Impact on Macroeconomic performance, *Nir Klein*, 2013

² Nonperforming loans in the GCC Banking system and their macroeconomic effects, *Raphael Espinoza and Ananthkrishnan*, 2010

³ Bank asset quality in Emerging markets: Determinants and Spillovers, *Reinout De Bock and Alexander Demyanets*, 2012

⁴ PPT presentation, ADB-China Huarong jointly hosted the Financial Stability Seminar on Managing NPLs in Asia and Europe, Shanghai, PRC

⁵ Spillovers and Long Run Diffusion of Non-Performing Loans Risk, *Renata Herreras and Jorge O. Moreno*, 2011

Иймд, санхүүгийн салбарт активын мэргэшсэн удирдлагын институцийг байгуулж, эрсдэлтэй зээлийг зохистой үнээр худалдаж авах замаар банкуудын чанаргүй зээлийг бууруулж, ирээдүйд учирч болох эрсдэлийг хязгаарлан, эдийн засгийн санхүүгийн зуучлал хэвийн үргэжлэх нөхцөлийг хадгалах шаардлагатай бөгөөд Актив удирдлагын тухай хуулийн төсөл батлагдсанаар төрийн байгууллагад үүсч болох зардал нь хуулийн үр өгөөжтэй харьцуулахад үлэмж бага буюу хуулийн төсөл үр ашиг өндөр байна гэж үзлээ.

2. Актив удирдлагын компанийг үүсгэн байгуулж, чанаргүй активыг шийдвэрлэхтэй холбогдуулан хуулийн этгээд /хөрөнгө оруулагч болон банк/-д үүсэх зардал

Актив удирдлагын тухай хуулийн төсөлд Актив удирдлагын компанийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийг төр, бусад этгээдээс хувь нийлүүлсэн хөрөнгө, олон улсын санхүүгийн байгууллага зэрэг этгээдээс оруулсан хөрөнгөөр бүрдүүлэх бөгөөд тус компанийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн 80 хувийг хувийн хөрөнгө оруулалтаар бүрдүүлэхээр заасан тул Актив удирдлагын компани байгуулж, чанаргүй активыг шийдвэрлэхтэй холбогдуулан хуулийн этгээдэд үүсэх зардлыг тооцох ажлыг дараах үе шатаар хийлээ.

1. Хуулийн төслийн хүрээнд хуулийн этгээдийн гүйцэтгэх үүргийг тогтоох;
2. Гүйцэтгэх үүрэг тус бүрийн зарцуулах хугацааг тодорхойлсны үндсэн дээр хуулийн этгээдэд үүсэх хүний нөөцийн хэрэгцээг тооцох;
3. Хүний нөөцтэй холбогдон гарах зардлыг урьдчилан тооцох;
4. Нэмэлт зардлыг тооцох;
5. Хувилбарыг нягтлах.

Нэгдүгээр үе шатны хүрээнд: Хуулийн төслийн хүрээнд хуулийн этгээдийн хүлээх үүргийг энд тодорхойллоо. Хуулийн төслийн дагуу хуулийн этгээд /хөрөнгө оруулагч, банк/ дараахь үүргийг хүлээж байна.

1. Актив удирдлагын компанийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийг бүрдүүлэх;
2. Актив удирдлагын компанид чанаргүй активыг шилжүүлэх.

Хоёрдугаар үе шатны хүрээнд: Гүйцэтгэх үүрэг тус бүрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа, түүнд зарцуулах хугацааг тодорхойлсны үндсэн дээр нэг хуулийн этгээдэд үүсэх мөнгөн зардлыг тооцов.

Энэхүү тайлангийн 1 дүгээр хэсэгт дурдсанчлан Актив удирдлагын компанийг байгуулж, чанаргүй активыг шийдвэрлэх арга хэмжээ нь салбарын хэмжээнд шинээр бий болж байгаа харилцаа тул банкнаас Актив удирдлагын компанид чанаргүй актив шилжүүлэх үйл ажиллагаанд холбогдуулан Банкны тухай хуулийн хүрээнд нэг банкнаас нөгөө банкинд актив шилжүүлж байсан туршлагыг судалж, тус үйл ажиллагааг жишиг болгон хугацааг баримжаалан тогтоолоо. Харин Актив удирдлагын компанийг байгуулах, чанаргүй активыг шийдвэрлэхтэй холбогдох зардлыг энэ хэсгийн 4 дүгээр үе шатанд тооцсон болно.

Хуулийн этгээд	Хэрэгжүүлэх чиг үүрэг	Хийгдэх ажиллагаа	Зарцуулах хугацаа
Банк	Актив удирдлагын тухай хуулийн төслийн 8.1 дэх хэсэг	Монголбанкнаас тодорхойлсон нөхцөл, журмын дагуу чанаргүй активыг Актив удирдлагын компанид шилжүүлэх баримт бичгийн төсөл бэлтгэх, шилжүүлэх бэлтгэлийг хангах	28800 минут
		Баримт бичгийг батлах, активыг шилжүүлэх	6720 минут
Нийт хугацаа 35520 минут			

Хуулийн төсөлд заасан үүргийг гүйцэтгэхийн тулд хуулийн этгээд /банк/-ийн зүгээс 35520 минут зарцуулахаар байгаа бөгөөд банкны ажилтны сарын дундаж цалинг 1 сая төгрөгөөр тооцвол уг ажлыг хийж гүйцэтгэхэд 3.5 хүн шаардлагатай гэсэн тооцооллыг гаргалаа. Тус үүргийг хариуцах хуулийн этгээд буюу банк тус чиг үүргийг шинээр ажилтан авч ажиллуулах буюу одоо байгаа хүний нөөцийг ашиглан гүйцэтгэх эсэхийг шийдвэрлэх боломжтой гэж үзэж байна.

Гуравдугаар үе шатны хүрээнд: Зардлын тооцоог хүний нөөцийн, бусад гэсэн зардлын бүрэлдэхүүн хэсэгт хувааж, тэдгээрийн нийлбэрийг гаргасны үндсэн дээр тодорхойлов.

Дээр дурдсанчлан тус ажлыг гүйцэтгэхэд шаардлагатай хүний нөөцийг одоо ажиллаж байгаа нөөцөөр гүйцэтгэх эсэхийг хуулийн этгээд буюу банк шийдвэрлэх боломжтой бөгөөд энэ тооцооллын дагуу орон тоо нэмэгдэх тохиолдолд 3.5 хүний дундаж цалин хөлсийг 1,000,000 төгрөгөөр тооцвол, жилд 42 сая төгрөгийн цалингийн зардал гарна. Бусад нэмэгдэл, урамшуулал холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу зохицуулагдах тул уг ажлыг хуулийн этгээд буюу банкнаас гүйцэтгэхэд шаардлагатай хүний нөөцийн хэрэгцээг гаргаснаар тооцооллыг мөн дуусгавар болгосон болно.

Дөрөвдүгээр үе шатны хүрээнд: Энд нийт дүнг тооцоолох бөгөөд хүний нөөцийн зардал, бусад зардлын нийлбэрээр нийт зардлыг тооцон гаргалаа.

Энэхүү тайлангийн 1 дүгээр хэсэг буюу төрийн байгууллагад үүсэх зардлын 4 дүгээр үе шатны хүрээнд Актив удирдлагын компанийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн 80 хувийг хувийн хөрөнгө оруулалтаар бүрдүүлж, банкны системийн чанаргүй активын 60-80 хувийг дунджаар 50-70 хувиар хямдруулан шилжүүлж авахад хуулийн этгээд /хөрөнгө оруулагч/-д 160-280 тэрбум төгрөгийн зардал үүснэ гэж тооцсон болно. Харин Актив удирдлагын компани банкнаас чанаргүй активыг хэдэн хувиар хямдруулан авсанаас шалтгаалан банкинд зардал үүсэх бөгөөд банкинд үүсэх зардлын хэмжээ нь Актив удирдлагын компанид шилжүүлэх зээлийн үлдэгдэл, активыг шилжүүлэх үнийн зөрүүгээр

тодорхойлогдоно. 200-350 тэрбум төгрөгөөр банкны салбарын нийт чанаргүй зээлийн 60-80 хувийг 50-70% хямдруулалттай худалдан авахад банкинд 320-600 тэрбум төгрөгийн зардал гарахаар байна.

Тавдугаар үе шатны хүрээнд: Хувилбарыг нягтлан хялбарчлах боломжийг шалгаж, үр дүнг танилцуулах ажлыг энэхүү үе шатанд хийж гүйцэтгэлээ. Өөрөөр хэлбэл хуулийн этгээдийн зардлыг багасгах боломж бий эсэх, зохицуулалтын өөр хувилбар байгаа эсэх, ачаалал бууруулах боломжтой эсэхийг тогтоов.

Хуулийн төслийн хүрээнд хуулийн этгээдээс гарах зардал нь Актив удирдлагын компанийг байгуулж, банкны салбарын 1.06 их наяд төгрөгийн чанаргүй зээлийн 60-80 хувийг шийдвэрлэж, чанаргүй зээлийн өсөлтөөс үүдэх эдийн засгийн сэргэлт удаашрах, ажилгүйдэл нэмэгдэх, халамжийн зардал өсөх, банкны төлбөрийн чадварт сөргөөр нөлөөлөх, татварын орлогыг бууруулах, өрийн тэнцвэрт байдалд хүрэх зорилтыг хэрэгжүүлэхэд саад учрах эрсдэлийг бууруулах, улмаар санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангах ач холбогдолтой харьцуулахад бага, хуулийн төслийг баталж хэрэгжүүлэх нь нийт эдийн засагт ач холбогдолтой, үр өгөөж өндөр байна гэж үзлээ.

_____оОо_____